

POLITIETS
SIKKERHETSTJENESTE

Postboks 4773 Nydalen
0421 OSLO
post@pst.politiet.no
Tlf.nr. 23 30 50 00
Besøksadresse:
Nydalen allé 35

Kultur- og likestillingsdepartementet
Postboks8030 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:
Vår ref.: 22/04910-3
Dato: 16. januar 2023

Innspill fra PST - NOU 2022:9 En åpen og opplyst offentlig samtale

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) viser til høringsnotat fra Kultur- og likestillingsdepartementet der det inviteres til å komme med innspill til Ytringsfrihetskommisjonens utredning.

Kommisjonen peker på flere viktige temaer som det også etter PSTs oppfatning er viktig at settes på dagsorden og belyses. Kommisjonens utredning vil være et viktig kunnskapsgrunnlag som et utgangspunkt for videre tiltak og utredninger. Tematikk av særlig interesse for PST er ytringsfrihetens rettslige rammer generelt, desinformasjon, feilinformasjon og påvirkning, samt straffbare ytringer.

Kommisjonen reiser enkelte komplekse problemstillinger der hensynet til sikkerhet og ytringsfrihet skal vektes mot hverandre. Som politi- og sikkerhetstjeneste er det PSTs oppgave å forebygge og etterforske de mest alvorlige truslene mot rikets sikkerhet og vi vil naturlig nok fokusere på tiltak som bidrar til at tjenesten kan ivareta våre oppgaver etter politiloven § 17b. Et etterretnings- og sikkerhetshetsarbeid opp mot disse truslene vil imidlertid ha klare berøringspunkter mot ytringsfrihet og andre vernede interesser.

I mandatet er kommisjonen blant annet blitt bedt om å utrede og vurdere trusselen som desinformasjon utgjør. Vi er av den oppfatning at kommisjonen gir en god beskrivelse av trusselbildet slik PST ser det. I Nasjonal trusselvurdering for 2022 påpeker PST nettopp at flere lands etterretningstjenester kan påvirke norske beslutninger gjennom å spre feilinformasjon og konspirasjonsteorier. Slike påvirkningsoperasjoner i regi av fremmed etterretning kan undergrave befolkningens tillitt til norske myndigheter og dersom de lykkes med å påvirke eller endre en politisk avgjørelse i Norge så vil det kunne svekke demokratiet. Statlig styrt spionasje i det digitale rom representerer også en vedvarende og alvorlig trussel mot Norge.

Når det gjelder påvirkningsvirksomhet oppfatter PST at det i dag er mangler i lovverket. I sin utredning peker Kommisjonen på forslagene til lovendringer i straffeloven, som vil gjeninnføre et forbud mot samarbeid med fremmede etterretningstjenester om

påvirkningsoperasjoner, som ble sendt på høring våren 2021. PST stiller seg bak kommisjonen når den uttaler i pkt. 9.3.3 at «Når andre lands styresmakter foretar handlinger som kan utgjøre et trussel mot ytringsfriheten og demokratiske institusjoner i Norge, har norske myndigheter en plikt til å beskytte oss mot denne trusselen». Samtidig understreker kommisjonen at presise og tydelige rammer er avgjørende for å unngå at denne typen straffebud får en uønsket nedkjølende effekt på ytringsfriheten. Den endelige utformingen av regelverket er ennå ikke klar, men PST er av den oppfatning at lovendringer på dette området er svært viktig i lys av trusselbildet vi i dag står i.

Videre peker kommisjonen på at desinformasjon kan være et viktig virkemiddel i krigføring og at flere land har etablert permanente funksjoner på strategisk nivå som skal sikre en felle situasjonsforståelse samt bedre beredskap og kunnskap på tvers av sektorer for å motstå hybride trusler. Kommisjonen anbefaler at det utredes organisatoriske modeller for et slikt arbeid. I Norge er også et slikt samarbeid i ferd med å finne sin arbeidsform, gjennom Nasjonalt etterretnings- og sikkerhetssenter (NESS). Senteret er satt sammen av PST, NSM, E-tjenesten og Politiet som nettopp skal samarbeid for å oppdage og forstå sammensatte trusler.

I mandatet ble kommisjonen også bedt om å problematisere skillet mellom krenkende ytringer som ikke er beskyttet av ytringsfriheten, og ytringer som er beskyttet, men som likevel kan oppfattes som problematiske fordi de reduserer utsatte gruppers reelle ytringsmuligheter og demokratiske deltakelse. Kommisjonen har foreslått endringer i straffeloven § 185 om hatefulle ytringer for å gjøre den lettere å forstå og gjøre ordlyden mer i samsvar med den faktiske terskelen for straff. Selv om PST ikke har et direkte ansvar for å straffeforfølge saker etter straffeloven § 185 grenser bestemmelsen likevel mot vårt mandat for eksempel i tilfeller der det fremsettes hatefulle ytringer og trusler mot politikere og myndighetspersoner.

PST støtter kommisjonens forslag til å endre ordlyden i straffeloven § 185. Slik bestemmelsen lyder i dag fremstår det ikke klart hvilke ytringer som faktisk rammes av bestemmelsen. Videre er begrepene «forhåne» og «ringeakt» både umoderne og uklare. Kommisjonen har foreslått to alternativer for ny ordlyd i § 185. Etter PST sitt syn bør man gå for alternativ 2. Dette alternativet gir en mer detaljert veiledning til hvordan bestemmelsen skal forstås, som også er i tråd med de rammene domstolene har trukket opp gjennom rettspraksis. Ved denne nye ordlyden vil det fremgå tydeligere hvilke ytringer som faktisk rammes av bestemmelsen. Særlig viktig er det etter PST sitt syn at det fremgår tydelig at grensen eller terskelen for hva som ansees som straffbart faktisk er høyere enn hva som kan leses ut av den nåværende ordlyden i bestemmelsen. Videre vil en slik endring gjøre bestemmelsen mer i tråd med klarhetskravet som følger av grunnloven.

Videre foreslår kommisjonen å fjerne ordet «skjellsord» i § 156 og § 265, og legge terskelen for straff ved «grovt krenkende ordbruk og atferd». PST støtter kommisjonens endringer til disse to bestemmelsene. På den måten vil ordlyden i bestemmelsene på en bedre måte speile rettstilstanden, både slik den er og slik den bør være i tiden fremover. PST kan ikke se at en ved disse endringene vil skape et lovtomt rom knyttet til ytringer mot en offentlig tjenesteperson eller mot utøver av enkelte yrkesgrupper. Men det vil tydeliggjøre hvor terskelen går for straffbare ytringer.

Ut over det ovennevnte har ikke PST ytterligere innspill kommisjonens utredning.

Beate Gangås

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke signatur